

## A csíkszentdomokosi népviselet

A falu életében való népviseleti kellékeknek hétköznapi és ünnepi, elsősorban vasárnapi, de az évi ünnepkörökben meg volt, hogy milyen napokon milyen viseleti kellékeket használtak. A nyári napokon amikor a mezőn dolgoztak, egyszerűen pendelyben jártak, nem használtak szoknyát, a férfiak viszont mindig harisnyában jártak. A téli hónapokban a nők vastagabban öltöztek, de a hétköznapi viselet akkor is nagyon egyszerű volt. A minket motívumaiban, színeiben, szabásában nagyon érdeklő viseleti kellékek a nagy ünnepekkel függenek össze. A misére igyekvő domokosi székely leány, fiatal vagy idős asszony, illetve a legény viselete az, amiről tárgyalni szeretnénk. Ezen viseletek, főleg a női ruhák szintjén mind színezésben, mind pedig mintázatban bizonyos életkorra vagy társadalmi helyzetre utaltak, tehát életének bizonyos időszakában a nő megszabott színváltozatokat használt. A fiatal lányok, inkább pirosas színezést használtak. (Megjegyzendő, hogy a piros szín előállításához eléggé nehéz volt, mert természetes anyagokból nem vonható ki csak a tűzpiros (sötét piros).) A fiatal asszony is használ még pirosas szőttest, azonban korosabb asszonyok már vegyítették, kézzel, zölddel, és ahogy haladunk a korrallal, barnával, és egyre több hangsúlyt fektettek a feketére. Ugyanakkor nagy ünnepi alkalmakkor került elé a hímes rokolya, amit már ritkábban használtak egy év során. Még azt is meghatározták, hogy milyen ünnepkor, milyen kendőt tegyen fel egy asszony. Pár öreg néni még mindig található szőttest napjainkban is. A női viselet ma is ugyanazokból a ruhadarabokból áll, pontosabban: az ingalj vagy pendely, alsó rokolya, gyócsing, rokolya, mellény, kötény, csizma vagy cipő. A felsorolt ruhadarabokat jellegzetes hajviselet és fejrevaló egészíti ki. Ma a fiatal generáció csak színpadit öltöztetnek használja. A női felső ruhák közül több mindent mellőznek ma: így például a zeke, cedelle, kocogány, szokmány, bundika, vizitka kimentek divatból. Ez a székely népviselet egész Felcsíkra érvényes. Minden vidéken általában ugyanazon alapanyaggal, szabásmóddal találkozunk. Azonban megkülönböztethető a díszíték, a technikai megoldások és színösszeállítások alapján. Így vidékenként/falvanként különböző viselet változatokat alakítanak ki. A férfi viselet nem annyira változatos, mint a nőké.

Régen nem sétáltak a nők különböző hajkölteménnyel fejükön. Felcsíkon általában azonos volt a hajviselet; a lányok befonták szép hosszú hajukat, az asszonyok pedig kontyba tették. A kislányok legelterjedtebb hajviselete az egy, vagy két ágba font copf volt. A fonat végét madzaggal, kötővel, esetleg selyemszalaggal kötötték meg. Hátukon szabadon lógni hagyták, vagy visszakötötték a fonat tövéhez.

A nagylányok hajukat két fele választották, a fül mögött két ágba fonták, és a haj pereme mentén koszorúba a fejre csavarták, csatokkal rögzítették. Viszont sokszor előfordult az is, hogy hátukon szabadon lógni hagyták a fonatokat. A lányok ritkán viseltek kendőt. Azonban a bűnbe esett lány nem járhatott haján pántlikával, templomba csak lekötött fejjel mehetett. Ma ezt már csak hagyományként ismerjük. A lány miután megtalálta a hozzá illő legényt, férjhez ment hozzá. A templomi esküvő, és a díszbéd után, éjfélkor, a lány elraktározta ifjúkori szép emlékeit a szíve mélyén, és egy új életmódot kezdett élni. Az asszonnyá avatás éjfél után történt, mikor bekontyolták az újasszonyt. Ennek lényege, hogy asszonyként kontyba fogja viselni haját, többé soha nincs mód a pántlikára.

A domokosi asszonyok egy ágba fonták hajukat, kontyba csavarták, csontból vagy fából készített hajfésük segítségével tarkójukra rögzítették. Ma is megfigyelhető idősebb asszonyoknál a konty. Felcsíkon az új asszony-avatáskor a fejre csepeszt vagy főkötőnek nevezett fejdíszet tettek. A főkötő három részből állt: kontytartó, fejfedős taraj. A taraj szorosan lerakott, keményített csipke, melyet esetenként gyöngyökkel is díszítettek. A főkötőt utcán viselték, gyakran fehér fejkendővel vagy "hárászkendővel" kötötték le.

Napjainkban a főkötő megtalálható az öreg néni szekrényében; Domokoson csak egy néni viseli. Az asszonyok többsége csak fejkendővel fedte be a fejét. A fejkendő készülhet házi szőttestből vagy pedig különböző bolti anyagokból például selyemből, gyapjúból, kartonból. A fejkendőt ma is használják. Érdekes hiedelemvilága van a fejkendőnek. Idős asszonyokat ma sem látni fejkendő nélkül. Régebben éjszakára is fejkendőt kötöttek, mert a kendő hiánya oly vétséggel volt egyenrangú mint a paráznság.

A hárászkendőt télen ma is viselik. Színe inkább fekete, alapanyaga a gyapjú és házilag szőtték (szövik).

### Női ruhák

Felcsíkon három alsóruhát különböztetünk meg: a pendelyt (ingalj), az alsószoknyát és az inget.

A **pendely** alapanyagát kétféleképpen varrták. A táblás szabásmód az elterjedtebb, amit négy egyenlő nagyságú táblából zsákszerűen varrtak össze. Azonban régiesebb a trapéz alakú oldaltoldásos szabásminta, amire két szél vásznat használtak. A két szabásváltozattól függetlenül, a varrógég elterjedése előtt kézzel varrták össze a kiszabott (anyagot) darabokat. A pendely alját és derekát tüzeléssel és behányással szegték vissza. Korcot türtek a

pendelynek és régebb kendercénát húztak bele, később azonban pertligumival helyettesítették. Ennek célja a derékra való rögzítés. A pendelyt ma már csak öregasszonyok viselik, akik nem vesznek alsószoknyát.

### **Alsószoknya**

A nők több alsószoknyát is felvettek alakjuk szélesítésére, szebbé, domborubbá tételére. Napjainkban csak egy alsószoknyát használnak, melynek alapanyaga a fehérgyolcs. Régebb kender vagy gyapottból készült vásznat használtak.

Vidékünkön az alsószoknyát két részből varrták: felső rész és alsó részből.

A felső rész legalább egy sing vászonból, az alsó rész pedig legalább három sing vászonból készül. (Egy sing 62 cm-nek felel meg.) Az alját először meghúzzák petrezselymesen vagy darázsfészkesen, utána varrják hozzá a felső részhez. Az alsószoknya alján újabban két fodor (toldás, tászli) van, egyik szűkebb, másik bővebb. A toldásokat csipkével díszítik, Domokoson a legelterjedtebb a vasutas csipke, majd a kakastaréj, aminek több változata ismert. Régen Felcsíkon is használtak piros-kék csíkos alsószoknyát. Többnyire csak templomba vették fel, ugyanakkor nyáron felsőruhadarabként használták, akinek több volt hétköznap is viselte. Napjainkban is használják az idősek, a fiatalok színpadi öltözetnek tekintik.

### **Női ing**

Alapanyaga régen a kendervászon, gyapjú és kender, illetve gyapott és kender vegyített vászna volt. Ma fehérgyolcsból készül. A magyar népviselet női ing típusához általában a bevarrott újjú ingek tartoznak. A domokosi ingek elejét és hátát egybeszabják, "T" alakú nyakkivágás és 30 cm hosszú hasítékot vágnak az elő közepére.

"Pallóval" zárták a hasítékot párhuzamosan követő apró lerakásokat. Ezeket a lerakásokat bolharáncnak nevezték, a palló pedig egy téglalap alakú pánt, minek hossza 3-4 cm, szélessége kisebb 1 cm-nél.

A vízszintes nyakkivágást két oldalán vállmagasságban bevágták. A bevágásba egy-egy kb. 6 cm oldalú, háromszög alakú toldást tettek, amit vállpálhának vagy vállpáncnak neveztek. A vállat vállfolttal béleték ki, minek szerepe egyrészt az anyag kopását késleltetni, másrészt az anyagnak tartást adni. Az ing nyakánál és ujjainál a fölös bőtséget tu- vagy bolharáncba szedik. Az ujjakat ráncolás után hónaljpalha segítségével rögzítik. A hónaljpalha biztosítja a kényelmes mozgást. A csipkével való díszítés, ha van, azonos és kötelező módon az egyenes szabású galléron is megjelenik, sőt az alsószoknyán is.

Az ing hossza a derékig ér, századunk elejétől gyakran vizitkával, réklivel és kurtival cserélték fel.

### **A rékli**

Az újabbratekeltű, polgári viseletek közül a legegyszerűbb. Az inget pótolandó, nyáron használatos, könnyed, általában vékony, selyemből készült ruhadarab, amivel nem volt szükséges a lájbi használata. A borús nyári napokon a rékli kevés oltalmat nyújthatott a hideg szél és az erdei, majdhogynem alpesi klímájú vidékünk lányainak, asszonyainak, így ezeken a napokon vizitkát viseltek.

### **A vizitka**

A vizitka már vastagabb anyagból, általában szövetből készült, díszítése gazdagabb és ünnepélyesebb. Tartása van, mint a réklinek. Legszebbnek, legkedveltebbnek, legünnepélyesebbnek viszont a kurti bizonyult, amit nagyon fontos események (esküvő, temetés) alkalmával öltöttek fel. Legszebb példányait sűrűn darázsolták és gyönggyel is díszítették. Sajnos manapság nagyon ritka, és egyre nehezebb lesz felkutatása, mert a legtöbb öreg néni kívánsága, hogy menyasszonyi ruhájában temessék el.



### A felső ruhák

A felső ruháknak nevezhető csoportba bátran sorolható az utóbbi két öltözetünk. Ezen ruhadarabok alá nem volt jellemző az ing viselése. A felsőruhák gyűjtőnévvel illetendő viseleti kellékei: mellény, rokolya és kötény, továbbá bundika, rövid bunda és a női posztózeke. Régen a mellény inkább nyári és ünnepnap ruhadarabnak számított. Domokoson a mellényt lájbinak avagy csecses-lájbinak nevezték attól függően, hogy milyen volt az alkja és a szabása. Hossza derékig sem ért, régebb négy ujjnyi kellett legyen a rokolya és a mellény közötti távolság. Általában háziszöttesbol készítették úgy, hogy színeiben, mintázatában illeszkedjen a rokolyához és a kötényhez. De lehetett más anyagból is például: szövetből, azonban akkor legalább a színt és a díszítést hangolták össze. Díszítését többféleképpen oldották meg. Fekete bársony vagy más fekete szalagot, gyöngyöt, gombot, cakkenokat vagy pedig zsinórt használtak szegélyezés céljából. Nem volt jellemző a női lájbi hímzése. A díszíték falvanként változott. Domokoson az apró piros-fekete farkasfogas az elterjedtebb, de más színekkel is lehet találkozni. A lájbi három részből állt: a hónaljig tartó hátrész és egy-egy szintén hónaljig tartó előrész. A mélyen likerekített nyakat és a karöltöt háromszög alakú, cakkenoknak nevezett, díszítéssel szegélyezték. A két elő találkozásánál kb 3 cm széles fekete bársony rátétet varrtak, amely eltakarja a záró kapcsokat. A rátétet fehér gombokkal díszítették. A mellény aljára 15-17 cm széles bársonyt tesznek, melyet a hátrész közepén "V" alakban szintén fehérporcellán gombokkal ékesítenek. "Csecses lájbi"-nak nevezték a szövetbol készült mellényeket, amelyek szabásuknál, formájuknál fogva egyben melltartó szerepet is játszottak. Nagyon általános volt a lájbitípusnak a kismamák általi használata.

### Kötény



Vidékünkön előruhának vagy karincának is nevezik. Falvanfént változik az előruha alapanyaga, díszítése és színezése. Napjainkban Csíkszentdomokoson találunk szöttesből készült kötényt (apró farkasfogas), melyek aljára akár a rokolyának és mellénynek is, bársonycsíkot tesznek, ami 15-17 cm széles. Ma a kötény alapanyaga nagyon változatos lehet: selyemből (zöld, fehér, fekete) gyolcsból, kartonból stb. A kötény egyetlen téglalapban (80-120 cm bo, 45-60 cm hosszú) a derekánál ráncba

szedik, majd egyenes pánttal beszegik. Ma a kötény hossza két-három újjnyival rövidebb a rokolyánál. (régebb egyenlő volt.)

### Női szőttesrokolya

Felcsíkon a rokolyát gyakran szőttes szoknyának nevezik. Régen a nőknek munkanapi, vasárnapi ruhadarabja volt. Azonban a ketto között különbség van. A vasárnapi ruhát szigorúan csak templomba vették magukra a nők, miután haza mentek szintén ünneplőbe öltöztek, de ezt a ruhát se lehetett hétköznap felvenni. Hétköznapra mindenkinek egy rend ruhája volt, ezt addig hordta míg el nem szakadt. A rokolyát is megkülönböztetik falvanként; színezésük, szövésük, szabásuk, formájuk alapján. Alapanyaga a színes gyapottfonal. Régebben gyapjúból és kenderből állították elő, házilag színezve az alapanyagot. (Hargita megyében, Felcsíkon). Csíkszentdomokoson többféle színt használtak fel (így különböztették meg a korhatárt). Más színek az úgynevezett lángszínek, a piros és a kék színárnyalataiban, a barna, a zöld.

Összeállításuk:

-piros-fekete; búzakék-barna-fekete; zöld-barna-fekete, kék-piros-fekete; piros-zöld-fekete;

-barna-fekete; tiszta fekete.

A rokolya mintája lehetett két nyistben és több nyistben szöve. A szabásmódban két fő típus ismert Felcsíkon:

a) **Táblásan, toldás nélkül szabott rokolya**, egybeszabott, általában a magában mintás rokolyák tartoznak ide, melyek falvanként különböznek. Például: uborka hím, négyes, barackmagos, borshím, rudas, laposkás.

Domokoson inkább a kerekhím, a borshím és a macskanyomos az elterjedtebb. (Ami fekete vagy sötét barna posztóból készült) (A macskanyom a kerekhím közepében van.)

Gyakran szőnek fekete felvetőbe pirossal öltött hímeket inkább fiataloknak. Idősebbeknek ugyanabban a felvetőben (fekete) sötétebb színnel (barna-fekete, zöld) öltik le a szoknyának szőtt vásznat.

Ehez a szabásmóddhoz tartoztak a vadmoly rokolyák, melyket általában leraktak (rakott szoknya) a begallérozás előtt, és csak a jó módban levő asszonyok használták.

A táblákat (ami lehetett 2 vagy 4) összevarrták derékban, turánca szedték, majd begallérozták. Elöl, ahová a rokolya hasítéka került kevesebb ráncot tettek. A rokolya aljára tenyérszerű bársonycsíkot varrtak, ami fölé keskenyebb bársonycsíkok kerültek.

b) **Két részből szabott rokolyák**, toldott rokolyák, seggentoldós (Domokoson).



A csíki rokolyának való szöttest, két nyistben, egyesre fogva, csíkosan öltötték le. Egy szottes rokolyának 8-11 sing vásznat is felhasználtak. Domokoson a rokolya felső részét 4 singbol, alsó részét pedig 6 singbol varrták. (62 cm egy sing) .

Általában a fiatalok szoknyája piros, zöld, kék, barna labodákkal (csíkokkal) van leolva. Vidámabb alkalmakra inkább pirosas rokolyák voltak használatosak. A lányok általában a táncban rezes rokolyát öltöttek magukra, hogy még jobban csillogjanak, ugyanis a színes labodák közé ujjnyi vastagságú fényes szállakat szöttek. Komolyabb alkalmakra például böjti időben, sötétet használtak. A rokolyát tehát két részből varrták: az alsó részt darázszerűen ráncolták és bársonnyal behúzott fagombokkal díszítették. Aljára 12 cm széles fekete bársonypántot varrtak, föléje ujjnyi szélességre vékony bársony szalagot helyeztek. A bársony fölött és a toldás alatt levarrták a rokolyát, hogy ez is kiemelje a női alak szépségeit. A sokszínű szöttestszoknya már nem annyira használt, például Domokoson leegyszerűsödött piros-feketére. Manapság a legtöbben a piros-fekete szoknyát használják mellőzve a szép, színváltozatokban gazdag rokolyát. A szomszéd falukhoz viszonyítva a legszelebb csíkja a domokosi szottes rokolyának van.

### **Posztó és borruhák**

Régen az asszonyok hímezett bundikában, mejbundában jártak. Felcsíkon az újjatlan bormellényhez és a rokolyához többnyire réklit vagy vizitkát viseltek. Az asszonyok zekéjét ami fekete vagy sötétbarna posztóból készült és szárközépig ért, a posztó újjas, a kurti és a rövid téli kabát váltotta fel. Napjainkban nem található női posztózeke Domokoson.

### **A lábbeli**

A nők lábukra kötött gyapott vagy gyapjú harisnyát húztak. A régi paraszt asszonyok hétköznap bocskorral is viselték szottesüket, ünnepeken pedig fekete pánglis cipőt húzott, akinek volt. A nagy asszonyok (módosabbak) fekete vagy piros, bokánál ráncos csizmát vettek fel. Napjainkban a szöttesthez fekete keményszárú vagy ráncos csizmát húznak télen. Nyáron pedig fekete pángis, vagy bármilyen más fekete félcipőt viselnek. A népviseletet különböző (piros-fekete) gyöngyökkel egészítették ki.

Még ma is előfordul, hogy a rokolya derekában hímezett zsebkendőt tűznek, ami még szebbé és értékesebbé teszi a régi népviseletet.

### **Férfi viselet**

#### **Férfi hajviselet, sapkák**

Napjainkban a férfiak rövid haját nyíratnak, de régebben előfordult a hosszú haj is, amit befonva hordtak. Szakált nem nagyon hordtak, viszont ritka az a férfi, amelyiknek nem volt kipenderített bajsza. Általában nyáron a férfiak széles karimájú fekete posztó kalapot tettek fejükre, melyet bikkfa kalapnak is neveztek. A kalapra zöld vagy fekete szalagot tettek. Napjainkban, bolti keskenykarimájú posztó, fekete vagy zöld kalappal járnak. Ugyanakkor szalma kalapot is viseltek, de ez nem volt elterjedve. Télen a férfiak fekete bárányszőrből készült bundasapkát, kucsmát tettek fejükre, melyet középen kör alakban betűrték. A fiatal legények a sapka sarkát rövidre tűrték, ugyanakkor Moldvában már jóval magasabbra tűrték be a sapkát, sőt csak a tetején volt egy kis bemélyedés. A Gyimesekben viszont be sem tűrték a sapkát, egyszerűen a tetejét oldalra billentették.

#### **Férfi alsó ruhák**

A férfiak alsó ruhája nem olyan változatos, mint a nőké. Két alsóruhát különböztetünk meg: a lábravalót vagy gatyát és az inget. A férfiak ingje is a bevarrott ujjú ingtípushoz tartoznak. A székely harisnyába becsíptetve viselik. Egyenes szabású darabból varrják, kivéve a T alakú kivágást. Tehát létezik egy eleje, ami hasítva van, egy hát, a két ujj, amit bevarnak az egyenes nyakkivágásba, hónalypálha segítségével, ami úgy mint a nőknél, a kényelmes mozgást biztosítja. A vállat vállfolttal bélelik, a nyakkivágásba pedig gallért helyeznek. A férfi inget is ráncba szedik a nyakrészénél, a vállnál és az ujj aljánál, a pallót is ráncolják. Vidékenként is egységesen, mint a nőknél, pár eltérést találunk díszítésben és színezésben. A hétköznapi inget kender vagy lenvászonból varrták és szűkebben, mint az ünnepekre való inget. Régen a székelyek is kiengedték ingjüket, amely most csak a Gyimesekben ismeretes. Ma a golycsinget gyakran cserélik kemény gallérú fehér bolti inggel. A lábravalót vagy gatyát napjainkban már nem varrják, nem is viselik.

Helyette bolti alsónadrágot vásárolnak. A gatyá szarait egy-egy szélből szabták, középre a szaruk közé nagy 40-45 cm oldalú, négyzet alakú fenékrészt illesztettek, amelyet derékig eresztéssel toldott meg. Alul, a szaruk és fenékrész közé még egy-egy háromszög alakú hegyes toldást is varrtak. A derekát visszaszegték, de régen nem húzták korbá, hanem egyszerű cigány boggal rögzítették. (cigánybog = a derékbőségéből egy bogot kötöttek).

A gatyá alapanyaga többnyire a kender vagy a szőszvászson. A hétköznapi gatyák általában a kendernek a csepűjéből

készültek, amely igen kemény vászon volt, mosott állapotban megállt a lábán. Azonban volt finomabb vásznú alsónadrág is, ami kender szál, gyapjú később gyapott vegyítékből készült.

### A férfi felső ruhák



A férfi felső ruhák posztóból és bőrből készültek régebben is, most is. Jellegetes darab a posztónadrág vagy harisnya. Általában a "szabók" kezemunkája. Domokoson a piros zsinórral díszített posztóharisnya az elterjedt. A harisnyát általában két zsebbel díszítik, régen azonban csak egy zsebet varrtak rá. Nagyon régen zsebet nem varrtak, hanem csak egy hasítékot vágtak, ezt díszítették.

A harisnya sajátos része az ellenző, amely a két szél elöl összevart és a farcsoktoldás közé esik. Tulajdonképpen egy hasíték, amely alá téglalap alakú posztót tesznek. Többféleképpen szegik be, például Domokoson bőrrel, háromszög alakú cakkenokkal, megakadályozva az ellenző kopását. A harisnya derekát ujjnyi szélesen behajtják és levarrják. Ez a levarrás alakítja ki a korcot, amelybe nadrágszíjat húznak. Domokoson a zsebekre és a zsebek alá vitézkötésesen piros zsinórt varrnak. A kengyel segítségével a lábra szorosan rögzítik a harisnyát. A kengyel hossza lehet egy méternél több is.



A férfi mellény vagy lājbi, derékig vagy annál valamivel lennebb érő, elől gombolódó ruhadarab.



Újabb keletű, főként nyári viselet. Alapanyaga vidékenként változik, leggyakoribb a fekete posztóból készült mellény. Domokoson a fekete posztóból készült mellénynek nyakat varrnak, újabban nyakas lājbinak is nevezik. Díszítése bőrrel történik, a lapocka alatt kiskapus hajlítások, a vese tájékán két csat, a lājbi nyílásánál a két elosarkát is bőrrel szegélyezik, megakadályozva a posztó kopását. Bal felől található egy kis zseb a lājbin, alól pedig szintén van két zseb.

Régen találkoztunk fehér posztómellénnyel is, ezt egy nagycsaládban viselték, ezért az emberek "fehér lājbis Kurkók"-nak nevezték. Nem önmutogatás céljából hordták a fehér posztómellényt, hanem mert több fiúk volt a családban, és a posztót nem tudták feketére festetni, mert túl költséges volt.

A fiatal legényeknek az utcán szigorúan begombolt lājbival szabadott megjelenniük. Azonban mikor a legény becsukta maga után a kaput, a kalapot félreapta és a szemébe húzta, a mellényt kigombolta, még az inget is kihúzta a harisnyából így igazolván "betyárságát".

A férfiak az ős vége fele, a hóharmat megjelenésekor a mellényre **rövid zekét** vettek. Mintázata általában megegyezik a mellény díszítésével. Tehát a lapocka fölötti kiskapuzás erre is jellemző. Belülről lehet bélelt vagy nem, és nem volt jellemző a zsinórral való ékesítés.



A férfi felsoruhák közül még meg lehet említeni a hosszú **posztózekét**, minek alapanyaga a fekete vagy sötétbarna posztó volt. Legelterjedtebb az egyenes szabású, bokáig érő posztózeke. Azonban Domokoson lehet találni **szárnyaszekét**, melynek oldalát trapézzal bővítették, így olyan terjedelmes volt, hogy oltalmat nyújtott két székelvénynek is. Ma a Jézust őrző katonák viselik a templomban Húsvétkor, nagypéntek délután 5 órától, nagyszombat éjjeléig, a feltámadásig.

A férfiak lábukra bocskort húztak, később bakancsra majd csizmára cserélték. Régen "egylábú" csizmát hordtak, tehát nem volt a két csizma megkülönböztethető. Többféle csizmát hordnak ma is, például: magyaros csizmát, régeni- és ezerrácú csizmát.

Gyűjtötték: Török Anna és Sándor Csaba, Feldolgozta Sándor Csaba, 1996